

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
malin.borestam@regeringskansliet.se

Promemoria – Sänkt skatt på arbetsinkomster, pension och sjuk- och aktivitetsersättning

IFAU har tagit del av utredningen och lämnar sitt yttrande utifrån myndighetens uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

Sammanfattning

- IFAU har inga åsikter om förstärkningen av jobbskatteavdraget, men påpekar att förstärkningen bör utformas annorlunda om syftet är att få fler i jobb.
- IFAU har inga åsikter om förstärkningen av det förhöjda grundavdraget.
- IFAU konstaterar att den föreslagna förstärkningen av skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättningen innebär en liten försämring i incitamenten att arbeta för dem som berörs.
- IFAU anser att regeringen bör rapportera reformernas uppskattade självfinansieringsgrad.

Förstärkningen av jobbskatteavdraget

Den föreslagna förstärkningen av det ordinarie jobbskatteavdraget på 17,36 miljarder kronor är betydande i historisk jämförelse. Samtidigt är inte marginalskautesänkningen överdrivet dramatisk. Förslaget innebär en marginalskautesänkning på cirka 1,7 procentenheter för personer som har årsinkomster i intervallet 192 000 – 478 000 kronor.

Inom forskningslitteraturen är det vanligt att rapportera en marginalskautesförändring i procent av det en individ på marginalen får behålla efter skatt (1-marginalskaute). En individ som tidigare mötte en marginalskaute på 26,3 procent och alltså fick behålla 73,7 öre av en ytterligare intjänad krona, får efter reformen behålla 75,4 öre. Den procentuella förändringen i efter-skauteandelen uppgår till $1,7/73,7=2,31$ procent. Att en statsfinansiellt ”dyr” reform resulterar i modesta marginalskautesförändringar beror på att det är väldigt många skattebetalare som får lägre skatt.

Datum

2025-09-23

De som befinner sig i det ovan nämnda inkomstintervallet kommer enligt ekonomisk teori öka sitt arbetsutbud på grund av den s.k. substitutionseffekten. Den s.k. inkomsteffekten är emellertid en motverkande kraft: det krävs nu mindre ansträngning att uppnå disponibel inkomst på en given nivå. För skattebetalare med inkomster över 478 000 kronor finns ingen substitutionseffekt, utan bara en inkomsteffekt som innebär färre antal arbetade timmar. Det är viktigt att komma ihåg att skattesänkningar i låga inkomstintervall inte enbart är riktade mot låg- och medelinkomsttagare. Om det inte finns någon avtrappning kommer skattelättnaden även att tillfalla höginkomsttagare, som inte ges ökade incitament att arbeta mer. Regeringen diskuterar dessa mekanismer förtjänstfullt på s.23 i promemorian.

Resultaten från en mikrosimuleringsmodell, som tar hänsyn till beteendeförändringar, presenteras längre ner på s.23. Det är utmärkt att dessa simuleringar görs, men rapporteringen bör vara mer utförlig och transparent. Regeringen borde redovisa vilka elasticiteter för deltagande och arbetade timmar som modellen implicerar. Regeringen borde även redovisa reformens självfinansieringsgrad. En gissning är att självfinansieringsgraden är låg: på lång sikt beräknas antalet sysselsatta öka med cirka 6 000 personer. Antal helårsarbetskrafter beräknas öka med cirka 14 000 (oklart om sysselsättningsökningen ingår i den siffran).

Slutligen efterlyser vi en diskussion om varför jobbskatteavdraget ska förstärkas just i det valda inkomstintervallet. Det är luddigt vad själva syftet med skattereformen är, men om målbilden är att öka antalet individer som jobbar, går det att argumentera för att skatten bör sänkas på ännu lägre inkomster. Med detta förslag påverkas inte skatten på inkomster under 16 000 kronor i månaden. För en person som överväger att ta ett lågbetalt halvtidsjobb förändrar reformen inte incitamenten att jobba särskilt mycket.

En relaterad poäng kan göras utifrån Figur 8.3 som redovisar beräknade effekter på ekonomisk standard i olika inkomstgrupper. Den största procentuella ökningen i ekonomisk standard återfinns i decilgrupper 6-8, vilket tyder på att skattesänkningen ingalunda är riktad mot hushåll med låga inkomster. Räknad i kronor är effekten högst troligt ännu mer koncentrerad till den övre halvan av fördelningen. Vi är medvetna om att den låga effekten i de lägre inkomstgrupperna delvis beror på att folk i lägre utsträckning har jobb och betalar skatt på arbetsinkomster. Men det är tänkvärt att förstärkningen har påtagliga effekter ända upp i decilgrupp 9 – det är först i den översta decilgruppen den faller tillbaka.

Datum

2025-09-23

Förstärkningen av det förhöjda grundavdraget

Det har sedan slutet av 00-talet vuxit fram en bred politisk strävan att likställa beskattning av arbets- och pensionsinkomster. I denna anda föreslår regeringen justeringar i det förhöjda grundavdraget för äldre, som först infördes 2009. Det går sannerligen att diskutera vilken roll jobbskatteavdraget bör spela i skatte- och bidragssystemet, och det är långt ifrån uppenbart att pensionsinkomster bör vara föremål för jobbskatteavdrag. IFAU konstaterar emellertid att den föreslagna justeringen är rimlig givet den nuvarande politiska ambitionen. Vi instämmer med regeringens bedömning att reformen kan ha en viss negativ inkomsteffekt på äldres arbetsutbud (s.24).

Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning

En liknande situation har uppstått kring sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare förtidspension). En skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning infördes första gången 2018 i syfte att likställa skatten på arbetsinkomster och förtidspensioner. Skattereduktionen har stärkt utsatta hushåll, men samtidigt inneburit att det blivit mindre lönsamt att arbeta.

Eftersom syftet med reformen är att likställa beskattningen av arbetsinkomster och förtidspensioner, så startar även denna förstärkning vid inkomster som överstiger 3,24 prisbasbelopp, cirka 192 000 kronor. För dem med ersättning på garantinivån blir effekten därför liten.

Med den nu föreslagna förstärkningen av skattereduktionen ökar i genomsnitt inkomsten med 1 800 kronor per år (s.24) i gruppen förtidspensionärer. Viktiga kronor för dem som berörs så klart, men någon större påverkan på incitamenten att arbeta har de inte generellt sett.

Det ska dock påpekas att de som får högre ersättningar (maximal ersättning är 287 268 kronor år 2026) får större skattesänkningar både i kronor och i procent av inkomsten, nästan 6 000 konor (se tabell 8.3). Det är helt och hållet en konsekvens av att det ordinarie jobbskatteavdraget inte förstärks vid mycket låga inkomster.

I detta ärende har generaldirektören Martin Söderström beslutat. Docent Håkan Selin har varit föredragande.

Martin Söderström

Håkan Selin